

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

امین الدین « سعیدی »

07.12.09

آداب سلام در اسلام

مفهوم سلام

سلام کلمه‌ای است **عربی** که ریشه آن سلم است. این کلمه زمانی مورد استفاده قرار می‌گیرد که انسانها به یک دیگر با هم میرسند و به خاطر احترام و آشنایی با یک دیگر به هم سلام می‌کنند. سلام کلمه دعایی است، وقتی کسی به دیگری سلام می‌کند در واقع برای او سلامتی آرزو می‌کند.

در دین مقدس اسلام به **سلام** کردن تأکید زیادی به عمل آمده است، حتی در روایات اسلامی آمده است که پیامبر اسلام در سلام دادن نسبت به دیگران پیشی می‌کرد پیامبر اسلام، سلام را عامل افزایش دوستی و محبت دانسته به همین منظور سلام دادن به سلام را واجب دانسته است.

اعراب حتی در هنگام خداحافظی نیز با گفتن « سلام علیکم » خداحافظی می‌کردند.

در قرآن عظیم الشان آمده است « یا ایها الذین آمنوا صلوا علیه وسلموا تسلیما » خداوند پاک خودش نیز بر پیامبرانش سلام فرستاده و میفرماید: « سلام علی المرسلین »، « سلام علی نوح »، « سلام علی ابراهیم »، « سلام علی موسی و هارون »

سلام، اطمینان دادن به طرف مقابل است که هم سلامتی و تندرستی تو را خواستارم، هم از جانب من آسوده باش و مطمئن، که از جانب من ضرری به شما نخواهد رسید. من خیر خواه تو هستم، نه بد خواه و کینه ورز و دشمن.

سلام یکی از نام های خداوند است، سلام تحیت اهل جنت است، سلام تحیت فرشتگان به هنگام داخل شدن به جنت است، سلام پیام پروردگار رحمان و رحیم است، سلام اولین حق هر مسلمان بر مسلمان دیگر است، سلام کلید شروع هر کلام و نوشته است، سلام امان نامه از هر گونه ترس و شری است، سلام ساده ترین عمل نیک است، سلام تواضع و فروتنی است، سلام عامل محبت و الفت است، سلام اظهار صلح و مسالمت است، سلام اولین تحفه و هدیه دو انسان است، سلام دعوت به صلح جهانی است، سلام بر طرف کننده دشمنی ها و کدورت های گذشته است، سلام اعلام حضور و اجازه برای ورود است، سلام بهترین کلام برای ورود و خروج است، سلام کلامی است در زبان سبک، اما در میزان سنگین، سلام تنها کلامی است که مخاطبش مردگان و زندگان اند، سلام عامل تعظیم و تکریم است سلام پیام آور انس، محبت و دوستی است، سلام عامل تکبر زدایی و خود خواهی است، سلام کمالی است که ترک آن نشانه بخل و تکبر و انزوا و قهر و قطع رحم است.

سلام نوعی درود و تحیت اسلامی است که دو مسلمان به هم می گویند. معنای شعار اسلامی سلام است. دست دادن و دست هم را صادقانه به گرمی فشردن، نشان دیگری از محبت و صمیمیت و خیر خواهی است. به اثر

دست دادن و سلام، دلها با هم نزدیک و محبتها بیشتر میگردد. تماس دو دست، قلبها را نیز به هم نزدیکتر می کند، اگر عمل دست دادن منافقانه، فریب کارانه نباشد! دست در دست، چو پیوند دو قلب گرمتر می گردد، دل آزرده دوست، نرمتر می گردد.

دستور و هدایت پیامبر صلی الله علیه و سلم است. تا آنجا که فرمودند: **اگر کسی پیش از سلام، شروع به سخن کرد، جواب ندهید (من بدء بالكلام قبل السلام فلا تجیبه).**

آداب سلام :

در حدیثی مبارک آمده است که: **مردی به حضور مجلس پیامبر صلی الله علیه و سلم آمد و گفت:**

« **السلام علیکم** » آن حضرت صلی الله علیه و سلم جواب سلام او را داد. سپس آن مرد نشست و پیامبر صلی الله علیه و سلم فرمود: **(عشرة) یعنی: «ده (نیکی)»** آنگاه شخص دیگری وارد مجلس شد و گفت: « **السلام علیکم ورحمة الله** » پیامبر صلی الله علیه و سلم جواب سلام را داد و شخص در محفل نشست. آنگاه پیامبر صلی الله علیه و سلم فرمود: **(عشرون) یعنی: «بیست (نیکی)»** در همین اثنا مردی دیگری وارد مجلس شد و گفت: « **السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته** » پیامبر صلی الله علیه و سلم جواب سلام او را نیز داد و وقتی مرد نشست، پیامبر صلی الله علیه و سلم فرمود: **(ثلاثون) یعنی: «سی (نیکی)»**. (**راوی حدیث : ابوداود و ترمذی**)

سلام کردن با صدای بلند:

« **علی المسلم أن یرفع صوته بالسلام، ویتلفظ بکلماته ویشیر بیده إن کان من یسلم علیه بعیداً عنه، ولا یسمع صوته.** »

در حدیث شریفی آمده است: **که پیامبر صلی الله علیه و سلم برای دیدار ملاقات سعد بن عباده -رضی الله عنه- به خانه تشریف برد و در نزدیک در خانه او ایستاد و گفت: (السلام علیکم ورحمة الله) سعد داخل منزل بود و با صدای آهسته ای جواب سلام آن حضرت صلی الله علیه و سلم را داد.**

پیامبر صلی الله علیه و سلم صدای او را نشنید و بار دیگر سلامش را تکرار فرمود. دوباره سعد با صدای آهسته جواب سلام ایشان را داد. برای بار سوم آن حضرت صلی الله علیه و سلم سلام خویش را تکرار فرمود و باز سعد با صدای آهسته جواب سلام آنحضرت را داد و رسول خدا صلی الله علیه و سلم برگشت تا برود ولی سعد به دنبالش شتافت و گفت: **من صدای شما را می شنیدم و با صدای آهسته پاسخ تان را می دادم تا بیشتر بر ما سلام و درود بفرستید.** (**راوی حدیث احمد**)

از فحوای حدیث متبرکه این مفهوم به دست انسان می آید که باید مطابق به حکم قرآن عظیم الشان با صدای بلند به جانب مقابل سلام نماییم، طوری که پروردگار با عظمت می فرماید: « **یا ایها الذین آمنوا لا تدخلوا بیوتاً غیر بیوتکم حتی تستأمنوا و تسلموا علی أهلها** » (نور: ۲۷) یعنی: « **ای کسانی که ایمان آورده اید به خانه هایی که خانه های شما نیست داخل مشوید تا اجازه بگیرید و بر اهل آن سلام گوید.** » و می فرماید:

« **فإذا دخلتم بیوتاً فسلموا علی أنفسکم تحية من عند الله مبارکة طيبة** » (نور: ۶۱) یعنی: « **... پس چون به خانه هایی (که گفته شد) در آمدید به یکدیگر سلام کنید، سلام که نزد پروردگار ما مبارک و خوش است.** » همچنین در قرآن کریم آمده است:

« **وإذا حییمت بتحیة فحیوا بأحسن منها أو ردوها** » (نساء: ۸۶) یعنی: « **و چون به شما سلام گفته شد شما به (صورتی) بهتر از آن سلام گوید یا همان را (در جوابشان) برگردانید.** »

اول سلام با کلام :

فرد مسلمان قبل از سخن گفتن و آغاز کلام به دوستان خود باید اول سلام کند و بعداً به کلام آغاز فرماید . و کسی که اول سلام می کند نزد خداوند بهتر است.

پیامبر خدا صلی الله علیه و سلم می فرماید «... وخیرهما الذی یبدأ بالسلام» (مسلم) یعنی: «و بهتر شان کسی است که به سلام آغاز می کند.» و پیامبر صلی الله علیه و سلم فرموده است: «یسلم الصغیر علی الکبیر، والمار علی القاعد، والقلیل علی الكثير» (بخاری) یعنی: «کوچک تر بر بزرگتر، رهگذر بر نشسته و تعداد کم تر بر عده ای بیشتر سلام می نمایند.»

جواب سلام:

سلام کردن سنت مؤکده، ولی جواب آن واجب است و دادن جواب سلام هر زمان که به فرد برسد، چه به صورت کتبی و چه به صورت شفاهی و چه آن شخص را ببینیم یا نبینیم، در همان زمان بر او واجب می شود. از حضرت بی بی عایشة -رضی الله عنها، روایت است که فرمود: یک روز رسول خدا صلی الله علیه و سلم فرمود: **یا عائشة، هذا جبریل یقرئک السلام** یعنی: «ای عایشه! جبرئیل بر تو سلام می کند.» حضرت عایشه در حالی که او را نمی دید گفت: «و علیه السلام و رحمة الله وبرکاته.» (متفق علیه)

تکرار نمودن سلام :

رسول خدا صلی الله علیه و سلم می فرماید: «**إذا لقی أحدکم أخاه فلیسلم علیه فإن حالت بینهما شجرة أو حائط أو حجر ثم لقیه، فلیسلم علیه**» (ابوداود) یعنی: «هرگاه یکی از شما برادرش را ملاقات کند، باید بر وی سلام نماید و هرگاه میان شان درختی یا دیواری یا سنگی حائل شد، و باز او را دید، باید بر وی سلام دهد.» همچنان پیامبر بزرگوار ما بدینگونه به سلام کردن تاکید فرموده است:

«**أیها الناس، أفضوا السلام، وأطعموا الطعام، وصلوا الأرحام، وصلوا باللیل والناس نيام، تدخلوا الجنة بسلام**» (ابن ماجه) یعنی: «ای مردم، سلام را آشکار کنید و طعام دهید و روابط خویشاوندی را برقرار دارید و نماز بخوانید، در حالیکه مردم خواب هستند تا به سلامتی به بهشت داخل شوید.»

سلام نمودن جامعه را از محبت و سازش لبریز می نماید، چنانچه رسول خدا صلی الله علیه و سلم می فرماید: «**لا تدخلون الجنة حتی تؤمنوا، ولا تؤمنوا حتی تحابوا، أو لا أدلکم علی شیء إذا فعلتموه تحاببتم؟ أفضوا السلام بینکم**» (مسلم) یعنی: «به بهشت وارد نمی شوید تا مؤمن شوید و مؤمن شمرده نمی شوید، تا با همدیگر دوستی کنید. آیا راهنمایی نکنم شما را به آنچه که هرگاه آن را به جای آورید با هم دوستی می کنید؟ سلام را در میان خویش آشکار کنید.»

دست دادن مصافحه:

«**مصافحه**» و دست دادن هم، «دوستی آور»، «کدورت زدا» و «محبت آفرین» است. انسانها با دست دادن علاقه و صمیمیت خویش را با جانب مقابل ابراز میدارند. بر عکس، اگر انسان با کسی دشمنی و کدورت داشته باشد با آن کسی دست نمیدهد. و از دست دادن با او پرهیز می کند .

شیوه دست دادن و مصافحه

مصافحه و دست دادن نیز، مانند سلام، در دین مقدس اسلام و سنت پیامبر بزرگوار اسلام برای خود طریقه و آداب خاصی دارد. یکی از آنها پیوستگی و تکرار آن است. مصافحه، و فشردن دست، از روی محبت و علاقه قلبی باید صورت گیرد.

در حدیثی آمده است که پیامبر صلی الله علیه و سلم فرموده است: «**دست فشردن، همچون بوسیدن برادر دینی است.**»

در آداب اسلامی آمده است که دست دادن و مصافحه سلام را کامل می نماید. رسول خدا صلی الله علیه و سلم فرمودند :

« ما من مسلمین يلتقيان فيتصافحان إلا غفر لهما قبل أن يفترقا » (راوی حدیث ابوداؤد) یعنی: «دو مسلمان با هم روبرو نمی شوند که مصافحه نمایند، مگر قبل از اینکه از هم جدا شوند، گناه شان آمرزیده می شود.» در صورت امکان باید بر او لبخند بزند. پیامبر صلی الله علیه و سلم می فرماید: «تبسمك في وجه أخيك لك صدقة» (ترمذی) یعنی: «لبخند تو بر برادرت صدقه است.»

هم چنین هنگام دست دادن و مصافحه، طول دادن و دست را زود عقب نکشیدن از آداب دیگر این سنت اسلامی است. در مصافحه، ثواب و پاداش کسی بیشتر است که دستش را بیشتر نگه دارد. پیامبر اسلام صلی الله علیه و اله نیز این سنت نیکو را داشت که چون با کسی دست می داد، آن قدر دست خود را نگه می داشت، تا طرف مقابل دست خود را پس کند و عقب بکشد. در دستگیر اسلامی بر مؤمن هدایت داده شده است که، هرگاه مؤمنی را ملاقات می کنید، مصافحه کنید، خوشرویی و چهره گشاده و بشاش و خندان به هم نشان دهید. پیامبر خدا صلی الله علیه و اله فرمود: «تصافحوا، فان التصافح يذهب السخيمة» و «تصافحوا فانه يذهب بالغل»؛ مصافحه کنید و دست دهید، چرا که آن، کینه و کدورت را می زداید.

پایبندی به سلام و الفاظ اسلامی :

سلام و تحیات یکی از شعاری با عظمت مسلمانان است، برای یک مسلمان نمی زیید که به جای آن از الفاظ و کلماتی دیگری استفاده به عمل آرد، مانند: سلام های مروج امروزه از قبیل (صبح بخیر)، (روز بخیر)، (درود با شما)، (خسته نباشید) یا (روز شما خوش) و غیره ...

حضرت محمد صلی الله علیه و سلم می فرماید: «خلق الله آدم علی صورته، طوله ستون ذراعاً، فلما خلقه قال: اذهب فسلم علی أولئك نفر من الملائكة جلوس- فاستمع ما يحيونك، فأتها تحيتك وتحية ذريتك فقال: السلام عليكم فقالوا: السلام عليكم ورحمة الله»

یعنی: «خداوند آدم -علیه السلام- را بر صورتش بیافرید. بلندی او شصت گز بود. وقتی وی را بیافرید، گفت: السلام عليكم. به او گفتند: السلام عليكم ورحمة الله.» (متفق علیه)

سلام بر همه مسلمانان :

سلام حق هر مسلمانی بر مسلمانی دیگری است. سلام کردن سنت است و جواب دادن به سلام فرض می باشد.

پیامبر صلی الله علیه و سلم فرموده است: «حق المسلم على المسلم خمس: رد السلام، وعبادة المريض، واتباع الجنائز، وإجابة الدعوة، وتشميت العاطس» (متفق علیه) یعنی: «حق مسلمان بر مسلمان پنج چیز است: جواب سلام، عیادت مریض، رفتن به دنبال جنازه، قبول کردن دعوت، دعا برای عطسه زنده.» از رسول الله صلی الله علیه و سلم پرسیدند که کدام اسلام بهتر است؟ فرمود: «تطعم الطعام وتقرأ السلام على من عرفت ومن لم تعرف» (متفق علیه) یعنی: «که طعام بدهی و بر هر کس خواه او را بشناسی و یا نشناسی سلام کنی.»

سلام کردن به زنان:

بر مرد مسلمان است که باید بر زنان سلام نماید، و اگر زنی تنها بود و او خود را از فتنه در امان ببیند می تواند بر او سلام نماید، البته بدون دست دادن، و در غیر اینصورت بهتر است از آن صرف نظر نماید. برای زنان نیز به همین صورت می باشد.

از اسماء -رضی الله عنها- دختر یزید نقل است که پیامبر صلی الله علیه و سلم از کنار ما زنان گذر نمود و بر ما سلام نکرد. (راوی حدیث: ابوداؤد)

سلام کردن بر کودکان:

شخص مسن تر باید بر کودکان سلام کند تا آنان دوستی و محبت را احساس کنند. از حضرت انس -رضی الله عنه- روایت است که: «همانا پیامبر صلی الله علیه و سلم بر عده ای پسرکان می گذشت و بر آنان سلام می فرمودند.» (مسلم)

در حالتی که نباید سلام کرد :

چنانچه فرد در دستشویی باشد سلام نمی نماید. همچنین در هنگام اذان و اقامه و نماز و در حین خطبه ی جمعه و موقع غرق دعا و نیایش بودن و زمان گفتن لبیک و تلبیه در حج یا عمره.

سلام نمودن بر یک گروه و جماعت:

فرد مسلم بر یک عده که یکجا می باشند سلام نموده و با یک نفر تنها سلام و احوالپرسی نمی کند بلکه باید که بر همگی سلام کرده و در این بین می تواند با کسی به طور جداگانه نیز سلام و احوالپرسی کند.

سلام کردن در خانه خالی :

وقتی مسلمان وارد خانه خالی می شود و کسی در آن جا نیست، باز هم سلام کرده و می گوید: « السلام علینا و علی عباد الله الصالحین».

سلام هنگام ترک کردن مکانی و برگشتن:

پیامبر صلی الله علیه و سلم می فرماید: « إذا انتهى أحدكم إلى مجلس فليسلم؛ فإن بدا له أن يجلس فليجلس، ثم إذا قام فليسلم؛ فليست الأولى أحق من الآخرة» (احمد و ترمذی و ابو داوود) یعنی: « هرگاه یکی از شما به مجلسی برسد، باید سلام کند و هرگاه قصد کند که برخیزد، باید سلام کند، زیرا سلام اولی از دومی سزاوارتر نیست.»

نام مقاله : آداب سلام در اسلام

تتبع و نگارش : امین الدین « سعیدی »

مدیر مرکز مطالعات ستراتژیکی افغان

و مسوول مرکز فرهنگی د حق لاره- جرمنی